

Vogelwerkgroep Midden-Brabant
Secretariaat:
Kloosterstraat 54
5175BJ Loon op Zand
vogelwerkgroepmiddenbrabant@gmail.com

Jaarverslag 2016

door Jan van Rijsewijk

Voorwoord voorzitter Nico Hilgers

- ✓ 2016 was voor de vogelwerkgroep een jaar met nogal wat verandering. Zo trad een vrijwel geheel nieuw bestuur aan en kregen we te horen dat we, op termijn, naar een andere vergaderlocatie moeten uitzien. Er werd werk gemaakt van veilig werken in het bos en een nieuwe vogelcursus werd in elkaar gezet. Daar bleek gelukkig ook behoorlijk wat belangstelling voor te bestaan. Er werden goede excursies gehouden o.a. een meerdaagse naar Viroin in de Belgische Ardennen. Vaak stond op de maandelijkse agenda de inventarisatie van de Hilver; en daar werken gelukkig verschillende leden aan mee. Inmiddels is er ook veel tijd gestoken in de verslaglegging daarvan en is naar aanleiding van onze bevindingen ook veel overleg geweest met de beherende instanties. Dit zijn zomaar wat grepen uit onze activiteiten van 2016; ook in 2017 zullen we op velerlei wijze onze speciale belangstelling voor vogels en natuur weer botvieren, altijd in de hoop bij te dragen aan biotoopverbetering en bescherming.

Vereniging

- ✓ Aantal betalende leden op 31 december 2016 44

Doelstelling

- ✓ Verrichten van onderzoek
- ✓ Verzamelen van gegevens
- ✓ Geven van voorlichting door o.a. cursussen, excursies en lezingen
- ✓ Uitbrengen van publicaties
- ✓ Verrichten van onderhoud en beheerswerkzaamheden

Het bestuur

Tot eind maart

- ✓ Voorzitter Hans van der Haring
- ✓ Vicevoorzitter Marcel Morel
- ✓ Secretaris Peter van Gestel
- ✓ Penningmeester Gerard van der Kaa

Vanaf begin april

- ✓ Voorzitter Nico Hilgers
- ✓ Secretaris Jan van Rijsewijk
- ✓ Penningmeester Gerard van der Kaa
- ✓ Bestuurslid Marcel Morel

Allen zijn herkiesbaar

Commissies en Werkgroepen

- ✓ Kascommissie
 - Commissie bestaat uit Jan Paymans en Carel Govaarts.
- ✓ Excursies: Coördinator Wiel Poelmans
 - 03/1 Biesbosch
 - 20/3 Den Opslag 'Grutto's kijken'
 - 20/5 Diessens Broek (Gids Peer Busink Nat. Vogelweek)
 - 21/5 De Brand (Gids Nico Hilgers Nat. Vogelweek)
 - 27/5 – 29/5 Belgische Ardennen
 - 30/10 Hengstven
- ✓ Vogelcursus: Coördinator Nico Hilgers
 - In voorbereiding voor de vogelcursus van voorjaar 2017 is er 3x bij Nico vergaderd. Nico doceert les 1 en 2, Wiel doceert les 3 en 4, Peer doceert les 5 en 6. De lessen worden in PowerPoint door Jan van R. samengesteld.
- ✓ Landschapsbeheer: Coördinator Nico Hilgers
 - De werkgroep Landschapsbeheer (voluit : Stichting Beheer Landschapsbeheer Midden-Brabant) heeft zich in 2016 optimaal voorbereid op het winterseizoen 2016/2017 . Er werd een EHBO-cursus (EHBO in het bos) gevolgd, theorie en praktijk. Ook werd veel aandacht besteed aan preventieve maatregelen zoals het in orde hebben van de EHBO-middelen. Daarnaast werd er ook door alle leden van de werkgroep een cursus gevolgd ter verdere professionalisering: “Basistraining :Veilig omgaan met de motorzaag”.
 Veilig werken was altijd al een belangrijk thema ; in deze cursus werd uitgebreid onze kennis van de motorzaag , het onderhoud daarvan en vooral het veilig werken ermee benadrukt. Twee theorieavonden en twee praktijkdagen in het bos hebben ons weer een stuk verder gebracht. Ieder kon na de cursus ook een certificaat in ontvangst nemen! Bovendien hebben we geïnvesteerd in veiligheidskleding en gehoorbescherming.
 De werkzaamheden bestonden dit jaar uit het vrij zetten van een gagelveld (opslag van Berk en Grove Den verwijderd), de oevers van het Rietven (vlakbij de Moergestelse weg in Oisterwijk vrijmaken, en het dunnen van een bos met Grove Den. De oevers van het Rietven hebben we vrijgemaakt omdat Brabants Landschap binnenkort het Rietven machinaal wil schoonmaken en verdiepen.

- ✓ Peregrijn: Jan van Rijsewijk

- Aan het eind van elk jaargetijde verschijnt de digitale nieuwsbrief *Peregrijn*. Dit jaar de nummers 31/32/33/34. Het wordt verzonden naar alle vogelwerkgroepleden (39), cursisten (28) en andere belangstellenden (47). Verslagen met meer dan 150/200 woorden worden gelinkt naar de website. Ook wordt er veel gewerkt met externe links.

✓ Website: Jan van Rijsewijk

- De website krijgt een steeds grotere belangstelling. Tal van vogelzaken, de agenda en wetenswaardigheden kun je er inmiddels op vinden. Meeste bezoeken zijn van buitenstaanders. In 2016 zijn er 3.300 bezoekers geweest die samen 11.099 pagina's hebben bezocht. 13% hiervan op mobiele weergave. Opvallend; de link 'Alleen voor leden' wordt weinig bezocht.

✓ Steenuil:

Werkgroep bestaat uit 3 regio's

- *Oisterwijk, Haaren en Moergestel* / Coördinator Anita van Dooren
 - Het afgelopen jaar is de groep veel bezig geweest met uilen die gebruikt worden op jaarmarkten en evenementen. Men zoekt nog naar mogelijkheden om daar wat tegen te kunnen doen. Zoals een advies van gemeenten, B team of iets dergelijks.
- *Hilvarenbeek e.o.* / Dis van der Put
- *Groep Tilburg e.o.*
 - Deze groep bestaat uit 6 personen verdeeld over weer 3 gebieden. Er zijn in totaal 31 broedsels geweest waarvan 26 geslaagd. Daarbij werden totaal 92 pullen geteld.
 - Loon op Zand, Tilburg N. en Udenhout / Jan van Rijsewijk, Cees van der Poel
 - Berkel-Enschot, Moerenburg / Job van den Hoven, Jan van Laarhoven
 - Biezenmortel, Udenhout / Ad Robben, Peter van Gestel

✓ Kerkuil

- *Oisterwijk, Haaren en Moergestel* / Anita van Dooren
- *Hilvarenbeek e.o.* / Dis van der Put
- *Groep Tilburg e.o.* bestaat uit 2 personen (Bart van Beerendonk en Nico Hilgers) en is verdeeld over het hele werkgebied Loon op Zand, Tilburg Noord en Udenhout. In totaal zijn er 10 broedgevallen waarbij 38 jongen zijn geteld en uitgevlogen.

✓ Oeverzwaluw: Coördinator Nico Hilgers

- Ieder voorjaar steken we met een bootje het water over om op het eiland in de Leemkuilen de oeverzwaluwwand te prepareren. Dit moet natuurlijk gebeuren vóórdát de oeverzwaluwen arriveren. Peer, Nico, Gerard, Jan, Carel en Bart hadden zich voor deze dag aangemeld. Prima aantal want we paste zo precies in de roeiboot. Deze was met de tractor door Gerard in Oisterwijk gehaald. Amper waren we bij het eiland of er vloog al een ijsvogeltje die daar ook z'n nestje heeft.

Met schoppen en scharen is daarna de wand afgestoken en vrijgemaakt van braamstruiken en ander 'onkruid'. Ook de aanvliegroute onder bij het water werd vrijgemaakt. Na afloop hebben we het eiland verkend en vonden nesten van canadese gans (11) nijlgans (3) wilde eend (2). Op de terugreis voeren we langs de twee aalscholverkolonies en telden 62 nesten met hier en daar al best grote jongen erin. Prima weer en een gezellige sfeer zorgde voor een leuke ochtend.

Tijdens het broedseizoen hebben we helaas moeten constateren dat in het begin van het broedseizoen er wel oeverwaluwen aanwezig waren maar dat die even later vertrokken en verder geen broedpoging hebben ondernomen.

✓ Huiswaluw: Coördinator Peter van Gestel

- In het werkgebied van VWG Midden-Brabant is het aantal huiswaluwen de laatste jaren redelijk constant gebleven behalve in 2016. Hier zien we plots een achteruitgang t.o.v. 2015 van bijna 15%. Er zijn in het verleden wel vaker jaren geweest dat de aantallen huiswaluwen plots lager waren dan in voorgaande jaren.

Huiswaluw Midden-Brabant 2008 t/m 2016										
Atlasblok	Regio	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
44-56	Dongen - de Moer	56	0	58	50	66	47	31	27	46
44-57	Loon op Zand	44	67	31	29	15	4	0	6	4
44-58	Udenhout	85	91	90	101	119	71	75	72	45
45-41	Helvoirt - Cromvoirt	-	-	-	-	50	44	50	36	44
45-51	Haaren	15	10	49	55	65	70	95	96	93
45-52	Esch	3	5	2	15	13	10	16	17	22
50-18	Berkel-Enschot	10	14	32	34	31	36	31	17	15
50-27	Goirle	16	16	19	8	30	36	31	19	18
50-28	Biest-Houtakker	58	43	38	35	41	28	26	33	22
50-37	Goirle- Breehees	15	23	23	32	19	33	31	33	10
50-38	Hilvarenbeek	37	31	39	34	39	41	31	45	46
50-48	Esbeek	14	10	14	9	4	2	11	0	0
51-11	Moergestel - Oisterwijk	0	0	0	1	6	0	0	0	0
51-12	Lennisheuvel	4	5	4	3	4	3	0	0	0
51-13	Boxtel - Lennisheuvel	51	43	35	53	41	37	13	37	14
51-21	Moergestel - Haghorst	122	102	60	40	74	92	108	109	85
51-22	Spoordonk	39	32	28	37	31	59	53	51	50
51-31	Diessen - Baarschot	83	77	65	57	65	54	41	48	40
	Totaal	652	569	587	593	713	667	643	646	554

✓ Gierzwaluw: Coördinator Gerard van der Kaa

- De gierzwaluwwerkgroep heeft een samenwerkingsverband met de vogelwerkgroep van IVN Oisterwijk. Er hangen nu ongeveer 200 gierzwaluwkasten in Oisterwijk waarvan 25% bezet is. Voor het 3e jaar

op een rij zijn ook alle 16 kasten in de Joanneskerk weer via camera's gemonitord.

Veel tijd dit jaar is gegaan naar de bouw van drie zwaluwtillen. Twee zijn er inmiddels geplaatst, de derde zal in het voorjaar in Udenhout geplaatst worden. Uitgebreide verslagen en nieuwsbrieven worden geplaatst op de website.

- ✓ Weidevogels: Coördinator Peer Busink
 - Zie verder op 'Inventarisatie de Hilver'

Vergaderingen

- ✓ Bestuursvergaderingen: Er is 11x bij Gerard vergaderd.
- ✓ Ledenbijeenkomsten 11x

- 16 januari.
Jan vraagt aan de leden om meer kopij voor de website zoals b.v. excursieverslagen, telgegevens Hilver en waarnemingen / Gerard meldt dat er zwaluwtillen worden geplaatst in Moergestel (Helsbroek), Udenhout en Berkel-Enschot / Na de pauze onderhoudende vogelquiz van Jan. Jan heeft in totaal 40 vragen en foto's. Winnaars; Peer en Wiel met drie fouten.
- 16 februari
Peer vraagt aandacht voor de inventarisatie van de Hilver / Gesprek voor gezamenlijk overleg aanvragen bij het Landschap om richtlijnen en beheer te overleggen / Victor heeft een belangrijk item over fietspad dwars door Rechte Hei / Lezing 'Natuurprojecten in Hilvarenbeek' van Peer gaat niet door vanwege ontbreken laptop.
- 29 maart.
Financiële begroting en jaarverslag / verslag van vergadering SBB door Peer Busink
- 26 april.
Voorbereidingen renovatie dak Koetshuis / Discussie wederom over het Peregrijn boekje. Niet representatief, weinig lonend, extra werk door een andere lay-out en verzending doen besluiten het boekje niet uit te brengen. Er worden flyers neergelegd bij het Natuurmuseum / de Hilver / Natuurfilm 'de Mortelen'
- 31 mei.
De Hilver / Nat. Vogelweek. Er worden 2 excursies georganiseerd / Dakisolatie wordt door Brabants Landschap betaald. Start in de week van 5 september / Wiel vertelt over Estland
- 28 juni.
De Hilver / dakrenovatie / Oeverzwaluwwand telt geen zwaluwen volgens Nico. Er zal met de kano (3 personen) ter plaatse worden bekeken naar de situatie / Victor vertelt uit 'de Takkeling'
- 30 augustus.

De Hilver / Met de vogeltrekdag gaat de Haghorsttoren bemand worden. Men is om 7.00u ter plaatse tot 16.00u. 's Morgens bemannen Wiel en Fred de toren, 's middags Nico en Jan P. / Er gaat een vogelcursus gegeven worden in het voorjaar van 2017

- 27 september.
De Hilver / De Ecologische kring heeft, ondanks enige toezegging, verstek laten gaan. Binnenkort kunnen de pannen weer op het dak gelegd worden / vogelcursus / winterbekentelling / nat. vogeltrekdag
- 25 oktober.
Hengstven / Voor de meeste leden was het een verrassing dat we het Koetshuis moeten verlaten. Er ontstond even een discussie maar na uitleg van Nico konden de meeste zich hier wel mee schikken / Winterbekentelling / Vogelcursus / Wiel vertelt ons over de artikelen in Dutch Birding. Victor doet dit uit Ardea
- 29 november.
Victor en Jan P. hebben zich laten vertegenwoordigen op de Natuurmonumentendag waarbij 140 mensen aanwezig waren. De 'uitbreidingshonger' van de Efteling werd gezien als grootste bedreiging voor natuur. Het idee om vlechthekken aan te leggen werd goed ontvangen / Peer benadrukt nog eens dat de doelstellingen, die we voor ogen hebben in de Hilver, een zaak van de vereniging is. Groot nadeel is dat het gebied beheert wordt door 3 afzonderlijke organisaties. Het doel 'verbetering weidevogelgebied' blijft de hoofdzaak. Victor opperde er een publieke discussie van te maken. / Zolderopruiming / Lex Querelle geeft uitleg over het Hengstven
- december (3 januari)
De Hilver / Vogelcursus / Koetshuis / Proost op het nieuwe jaar.

Inventarisaties

- ✓ De Hilver

In 2016 werd het hele gebied geïnterviewd door leden van de Vogelwerkgroep Midden-Brabant. Niet alleen werd in dat jaar de vogelsoorten in broedtijd geïnterviewd, maar buiten de broedtijd werd gedurende een jaar lang maandelijks in het hele gebied vogeltellingen gedaan. De inventarisatie is volgens dezelfde werkwijze uitgevoerd als de inventarisaties in 2013 t/m 2015, namelijk met de methode "territoriumkartering volgens de SOVON-criteria".

De gedragingen van de vogels werden zo veel mogelijk vanaf de wegen in het gebied geobserveerd, om verstoring van gedrag zo

goed mogelijk te voorkomen. Wanneer het zicht op de vogels niet mogelijk of onvoldoende was, werd het gebied betreden.

De nadruk werd vooral gelegd op het inventariseren van de riet-, struweel-, moeras- en weidevogelsoorten.

Tellers: Peer Busink, Aad van Gelswijk, Peter van Gestel, Nico Hilgers, Loek Hilgers, Gerard van der Kaa, Martin van Mol, Wiel Poelmans, Jan van Rijsewijk, Fred Schülein, Peter Slingerland.

Tellingen

- ✓ Atlasbloktelling

- ✓ Klapekstertelling
- ✓ Nationale vogeltrekdag
- ✓ Territoriumkartering Broedvogels in EHS-gebied De Hilver.

Projecten

In samenwerking met IVN Oisterwijk is de bouw van in totaal 3 nieuwe huiszwaluwtilen gerealiseerd. De eerste is geplaatst in Berkel-Enschot in nieuwbouwwijk 'den Brink' nabij de Rauwbraken waar voldoende klei en leem aanwezig is voor de nestbouw. Er zijn al een aantal kunstnesten aangebracht aan de zwaluwtil. Er broeden nog een aantal huiszwaluwen in de directe omgeving dat is ook een reden om de til te plaatsen op de plek waar hij nu staat. De tweede is geplaatst in Moergestel langs de Scheerman vlakbij het middelpunt van de Benelux. Op verzoek van buurtbewoners is voor deze locatie gekozen. Er broedt vlakbij nog een klein aantal huiszwaluwen en ook zijn in de directe omgeving voldoende klei en leem aanwezig. De derde komt in Udenhout in de nieuwbouwwijk den Bogerd en wordt waarschijnlijk in 2017 geplaatst. We hopen dat deze tilen een positieve bijdrage zullen leveren in de huiszwaluwstand.

- ✓ In januari is er een camerakast

Onderhoudswerkzaamheden

- ✓ Het Koetshuis
 - September was de maand waarin enkele leden (Gerard, Nico, Jan P., Peter van G., Peter S., Aad, Carel, Ruud, Peer en Jan) aan het dak hebben gewerkt.
- ✓ Zwaluwtoeren Moergestel
 - Op 12 maart is er in het kader van NL Doet onderhoud verricht. Door middel van diverse maatregelen moet de huiszwaluwtil zo succesvol mogelijk gemaakt worden. Zo is er gesnoeid, leemgrond vrijgemaakt, een insectenhotel geplaatst en de toren heeft een verfbeurt gehad.
- ✓ Oeverzwaluwwand
 - Zie verslag hierboven.

Uitgaande brieven

- ✓ Bomenkap Hilver
 - Ten gunste van het bijzonder weidevogelgebied in het gebied Moergestels Broek en Moergestelse Gement is er bij de gemeente Oisterwijk een verzoek ingediend om de bomenrij tussen de boerderij aan de Elsdijk tot aan de Floraweg op korte termijn te kappen. Ook de bomenrij aan de Goyaardsdijk zou gekapt moeten worden.
- ✓ Correspondentie over huisvesting vereniging naar Brabants Landschap